

**Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy
w Rodzinie
na lata 2011 – 2015**

Łódź 2011

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	4
I. Podstawy prawne Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – dokumenty międzynarodowe, krajowe i regionalne.....	5
1.1 Przemoc w rodzinie w świetle prawa międzynarodowego.....	5
1.2 Dokumenty, programy krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	8
1.3 Regionalne akty prawne z zakresu polityki społecznej dotyczące zjawiska przemocy domowej.....	11
II. Cele strategiczne dla działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zaplanowane do realizacji na terenie województwa łódzkiego w latach 2011 – 2015.....	12
III. Cel główny programu.....	13
IV. Cele, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów.....	13
4.1 Profilaktyka ogólna/universalna (universal prevention) i podwyższonego ryzyka (selected interventions) wobec zjawiska przemocy w rodzinie.....	13
4.1.1. Edukacja społeczna w zakresie problematyki przemocy i skutków jej stosowania oraz promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.....	15
4.1.2 Zwiększenie zaangażowania samorządów terytorialnych w działania zapobiegające występowaniu przemocy – wzmocnienie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	16
4.1.3 Zwiększenie liczby wykwalifikowanych realizatorów działań profilaktycznych w przedmiocie przemocy domowej.....	17
4.2 Rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie oraz ograniczanie negatywnych następstw związanych z występowaniem zjawiska przemocy domowej.....	17
4.2.1 Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.....	20
4.2.2 Zwiększenie efektywności działań o charakterze korekcyjnym i edukacyjnym wobec osób przejawiających zachowania diagnozowane jako przemoc, w tym u których stwierdzono współwystępowanie obok agresji uzależnienia od alkoholu. Utrzymywanie motywacji do zmiany u osób prezentujących tego typu zachowania anormatywne.....	21
4.3 Rozwijanie systemu współpracy międzyinstytucjonalnej na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, w zakresie przeciwdziałania i ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie.....	22

4.3.1	Wspieranie rozwoju lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tworzonych na poziomie powiatów i gmin.....	23
4.3.2	Zapewnienie efektywnej międzysektorowej współpracy podmiotów z poziomu administracji publicznej rządowej i sektora pozarządowego na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.....	24
4.3.3	Współpraca z partnerskimi regionami państw Europy w zakresie usprawnienia systemu przeciwdziałania występowaniu zjawiska przemocy domowej.....	25
4.4	Badania, monitoring, ewaluacja zjawiska przemocy domowej – skala lokalna.....	26
4.4.1	Monitorowanie stanu problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie na terenie województwa łódzkiego.....	27
4.4.2	Rozwój systemu informacji na temat działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy w obszarze województwa łódzkiego.....	28

Wprowadzenie

Uchwalenie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przez samorząd województwa to zadanie wynikające z art. 6, ust. 6, pkt. 1 jako nowo wprowadzonego zapisu ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie. Program stanowi integralną część *Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020*, w której jednym z wymiarów pozostaje sfera społeczna. W odwołaniu do niej, na mocy *Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007-2020* gdzie wspieranie rodziny w jej harmonijnym rozwoju stanowi jeden z priorytetów, powołany zostaje niniejszy program.

Głównym celem programu jest przeciwdziałanie występowaniu oraz ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i skutków jej stosowania w województwie łódzkim.

W ścisłym związku z celami strategicznymi programu przyjęte zostają cele operacyjne oraz zadania, które zasadniczo umiejscowić można w czterech wymiarach oglądu zjawiska przemocy i walki z tym problemem społecznym przez władze poziomu samorządu regionalnego. Wyróżnione płaszczyzny działań z uwagi na przedmiot przemocy domowej, to: profilaktyka różnego rzędu (ze szczególnym położeniem nacisku na wdrażanie działań zaradczych o charakterze ogólnym/uniwersalnym), rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie oraz ograniczanie negatywnych następstw związanych z występowaniem zjawiska przemocy domowej – działania wobec rodzin uwikłanych w przemoc, rozwijanie systemu współpracy międzyinstytucjonalnej na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, w zakresie przeciwdziałania i ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie i po czwarte, monitorowanie zjawiska, prowadzenie badań służących diagnozie występowania problemu i ostatecznie ewaluacja wdrożonych rozwiązań.

Program zakłada podjęcie przez samorząd województwa we współpracy z innymi podmiotami, interdyscyplinarnych i kompleksowych działań ukierunkowanych na ochronę osób doznających przemocy, edukowanie tak całego społeczeństwa, jak i osób przejawiających zachowania przemocowe w zakresie omawianej problematyki i korekty tego typu zachowań. Realizacja zamierzeń ujętych w programie powinna ostatecznie przełożyć się na wzrost poczucia świadomości, że przemoc w rodzinie to nie problem indywidualny lecz społeczny, który poprzez podjęcie wspólnego wysiłku może zostać skutecznie minimalizowany.

I. Podstawy prawne Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – dokumenty międzynarodowe, krajowe i regionalne

1.1 Przemoc w rodzinie w świetle prawa międzynarodowego

Przemoc w rodzinie, a szczególnie przemoc kierowana wobec kobiet, stanowi od kilkudziesięciu lat przedmiot regulacji prawnych opracowywanych i ratyfikowanych w skali globalnej. Zjawisko przemocy ujmowane w kategoriach naruszania praw człowieka znajduje wyraz w wielu dokumentach o zasięgu międzynarodowym. Przesłanie jakie zawarte jest w istocie owych aktów prawnych to wszechstronność działań zmierzających do eliminacji przemocy i ochrony praw osoby ludzkiej.

Dokumenty międzynarodowe: Organizacji Narodów Zjednoczonych

Jednym z pierwszych, o doniosłej randze dokumentów postulujących poszanowanie i zachowanie ludzkich praw oraz podstawowych wolności dla wszystkich, bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie (art. 55) jest **Karta Narodów Zjednoczonych** z 1945 r. Podobnie w artykule 1 **Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka** z 1948 r. podkreśla się przyrodzoną wszystkim ludziom wolność i równość pod względem godności ludzkiej i praw człowieka. Podstawowe prawa i wolności przysługują każdej jednostce bez względu na różnice rasy, koloru skóry, języka, płci, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia czy innego stanu (art. 2). Według postanowień Deklaracji każdy ma prawo do życia, wolności, bezpieczeństwa (art. 3), a także nikogo nie wolno traktować w sposób okrutny, nieludzki i poniżający (art. 5).

Zapewnienie prawa do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego znalazło też wyraz w **Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 roku**. W tym samym roku na mocy **Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych** przyjmuje się zobowiązanie do zapewnienia mężczyznom i kobietom równego prawa do korzystania z wszystkich praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (art. 3). Wskazuje się również na istotne dla trwania społeczeństwa a tym samym podlegające ochronie grupy społeczne, przede wszystkim – rodzinę, dzieci i młodzież.

Kategorię społeczną, której gwarantuje się ochronę przed przemocą na podstawie wielu aktów o charakterze międzynarodowym stanowią kobiety. Pierwszym dokumentem, który normuje ową kwestię jest **Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet** stworzona w 1979 roku. Dokument ten określany Międzynarodową Kartą Praw Kobiet zakazuje dyskryminacji na tle zróżnicowania pod względem płci. Zachowania takie godzą bowiem w prawa człowieka i podstawowe wolności kobiet. Konwencja zapewnia, poprzez wcielanie w życie jej zapisów, dążenie do zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowań mężczyzn i kobiet w celu zaprzeczenia i niwelowania negatywnych społecznych skutków stereotypów opartych na przekonaniu o niższości lub wyższości jednej z płci (art. 2). Konwencja ma również na celu likwidację dyskryminacji kobiet w związku z działaniami tego typu, które wynikają z zawarcia małżeństwa i stosunków rodzinnych (art.16).

W latach 90tych XX wieku podjęto trzy deklaracje ukierunkowane w swej istocie na ochronę praw kobiet.

W 1993 roku na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu uchwalono **Deklarację Wiedeńską i Program Działań**, w którym to dokumencie podkreśla się że prawa

kobiet stanowią niezbywalną, integralną i niepodzielną część powszechnych praw człowieka. Zwraca się uwagę na nasilenie zjawiska przemocy wobec kobiet i jednocześnie zauważa, że przemoc ze względu na płeć, wszelkie formy molestowania i wykorzystywania seksualnego podważają godność i wartość człowieka, dlatego też powinny zostać zwalczane.

W kolejnym dokumencie – **Deklaracji o eliminacji przemocy wobec kobiet** z 1993 roku – operacjonalizuje się przemoc wobec kobiet jako wszelki akt przemocy związany z faktem przynależności do kategorii płci, który skutkuje doświadczaniem krzywdy lub cierpienia, włączając groźbę popełnienia takiego czynu, wymuszenie lub arbitralne pozbawienie wolności zarówno w sferze życia publicznego, jak i prywatnego (art. 1). Akt przemocy przybrać może formę znęcania o charakterze fizycznym, psychicznym, seksualnym, maltretowanie, wykorzystywanie seksualne dzieci w domu rodzinnym, przemoc związaną z obowiązkiem wniesienia posagu, gwałt małżeński, okaleczenie genitalne kobiet i inne tradycyjne, szkodliwe praktyki względem kobiet, przemoc w związku pozamałżeńskim (art. 2). Deklaracja obliguje państwa – sygnatariuszy do potępiania przemocy i prowadzenia polityki zorientowanej na jej wyeliminowanie.

Efektem końcowym IV Światowej Konferencji w sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku stała się **Deklaracja Pekńska i Platforma Działania**, która to określa szczegółowo, jakie środki przeciwko stosowaniu przemocy wobec kobiet powinny podjąć państwa członkowskie. Zobowiązuje rządy państw członkowskich do wzmocnienia pozycji kobiet we wszystkich płaszczyznach życia prywatnego, społecznego, politycznego oraz zapewnienia wszystkim osobom płci żeńskiej pełnego korzystania z praw i wolności człowieka. Platforma działania wskazuje na 12 obszarów, które mają znaczenie przy walce z dyskryminacją kobiet i wskazuje na stosowne działania w tych sferach. W obszarze przemocy cel stanowi eliminacja samego zjawiska (w tym handlu kobietami), ze szczególnym uwzględnieniem poznania i analizy przyczyn oraz skutków przemocy, szukania i wdrażania skutecznych metod jej zapobiegania i pomagania ofiarom przemocy.

Ochronę dzieci przed przemocą gwarantuje **Konwencja o Prawach Dziecka** przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w 1989 roku. Uznano w niej wrodzoną godność oraz równe i niezbywalne prawa wszystkich członków rodziny ludzkiej oraz podkreślono, że dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Stąd też art. 19 Konwencji o prawach dziecka nakłada na państwa zobowiązanie do podejmowania działań w płaszczyźnie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej w celu ochrony dziecka pozostającego pod opieką rodziców i opiekunów przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej krzywdy lub zaniedbania, bądź złego traktowania lub wyzysku, w tym wykorzystywania w celach seksualnych.

Dokumenty Unii Europejskiej

Pozostającym u podstaw wszelkich dokumentów Unii Europejskiej mających na uwadze walkę i dbanie o ochronę praw człowieka jest **Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej** z 2000 roku. Zgodnie z zapisami Karty godność ludzka jest nienaruszalna, musi być szanowana i chroniona (art. 1). Każdy człowiek ma prawo do poszanowania własnej integralności fizycznej i psychicznej (art. 3) oraz do wolności i bezpieczeństwa osobistego (art. 6). Karta nakazuje zakaz stosowania tortur i nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania (art. 4), zakaz handlu istotami ludzkimi (art. 5) zakaz dyskryminacji, w tym ze względu na płeć (art. 21).

W ostatnich latach Rada Europy wydała dużą liczbę zaleceń dotyczących przeciwdziałania przemocy wobec kobiet i przemocy w rodzinie. Podyktowane to zostało

rosnącym zaniepokojeniem w związku z wzrostem wskaźników przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet. Od 1997 roku inicjatywą zatwierdzoną do realizacji przez Komisję Europejską jest 3-letni **Program Daphne** mający na celu wsparcie międzynarodowych projektów na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i dzieci.

Kontynuacją tych działań jest program **Daphne II** (w latach 2004-2007), którego nadrzędnym celem pozostawała walka z przemocą wobec dzieci, młodzieży i kobiet a także wsparcie i ochrona ofiar i grup ryzyka.. Sukces powziętych inicjatyw doprowadził do przedłużenia działań w ramach programu **Daphne III** (2007-2013). Aktualnie prowadzona polityka w zakresie programu określona została w obszarze: „Walki z przemocą oraz profilaktyki i informacji antynarkotykowej” i stanowi kontynuację działań na rzecz przeciwdziałania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Parlament Europejski mając na uwadze powagę i potrzebę ciągłego działania w kwestii prewencji i walki ze zjawiskiem przemocy wobec kobiet wprowadził **Rezolucję Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet (2004/2220 INI)**. Postanowienia Rezolucji dotyczą zaleceń dla Komisji Europejskiej i Państw Członkowskich, dotycząc kluczowych zagadnień takich jak:

- uznanie przemocy wobec kobiet za naruszenie praw człowieka odzwierciedlające nierówny podział władzy między płciami oraz przyjęcie wszechstronnych rozwiązań,
- przyjęcie strategii „zero tolerancji” względem wszystkich form przemocy wobec kobiet,
- przyjęcie ram współpracy pomiędzy organizacjami rządowymi i pozarządowymi z myślą o opracowywaniu strategii i praktyk zwalczania przemocy domowej,
- wprowadzenie zharmonizowanej metodologii, definicji i kryteriów we współpracy z Eurostatem, Agencją Praw Podstawowych i przyszłym Europejskim Instytutem ds. Równości Płci w celu zgromadzenia porównywalnych i spójnych danych z całej Unii Europejskiej dotyczących przemocy mężczyzn wobec kobiet,
- powołanie krajowych sprawozdawców w celu gromadzenia, wymiany i przetwarzania informacji i statystyk dotyczących przemocy mężczyzn wobec kobiet, łącznie z informacjami o dzieciach wychowujących się w środowiskach nacechowanych przemocą oraz w celu promowania wymiany doświadczeń między Państwami Członkowskimi, państwami przystępującymi do UE i państwami kandydującymi,
- podkreślanie we wszystkich pracach odnoszących się do przemocy mężczyzn wobec kobiet tego, jaki wpływ przemoc wywiera na dzieci,
- stworzenie jednego systemu rejestrowania przypadków napaści na tle seksualnym przez wszystkie właściwe organy Państw Członkowskich, takie jak władza sądownicza, policja, szpitale i służby socjalne w celu zagwarantowania wspólnego rejestrowania danych i szerszego zakresu ich wykorzystywania,
- zapewnienie właściwego kształcenia i szkolenia osób odpowiedzialnych za rejestrowanie przypadków przemocy domowej,
- przeznaczenie funduszy na zbadanie kosztów przemocy mężczyzn wobec kobiet w UE, ustanowienie niezbędnych środków umożliwiających nadzorowanie działalności i postępu krajów przystępujących i kandydujących w zakresie sposobu traktowania kobiet we wszystkich obszarach życia społecznego oraz uczynienie bezpieczeństwa i sposobu traktowania kobiet w tych krajach jednym z kryteriów akcesji,
- opracowywanie programów i badań, których przedmiotem będą kobiety należące do społeczności specyficznych pod względem kulturowym lub będących przedstawicielkami mniejszości etnicznych z myślą o uzyskaniu informacji o konkretnych formach przemocy, z jakimi spotykają się te kobiety oraz o planowaniu właściwych metod walki z nimi,

- uważne monitorowanie handlu ludźmi na wszystkich granicach.

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny w 2006 roku wydał opinię (2006/C 110/15) w sprawie przemocy domowej wobec kobiet, w której sformułował następujące wnioski i zalecenia:

- przemoc domowa wobec kobiet stanowi pogwałcenie praw człowieka – jest to poważne wyzwanie dla polityki europejskiej,
- przemoc domową można skutecznie zwalczać, najskuteczniej na szczeblu krajowym, dlatego też każde państwo winno opracować własny plan działań na rzecz zwalczania przemocy domowej,
- wszystkie państwa członkowskie powinny prowadzić wiarygodne, rzetelne, porównywalne statystyki dotyczące przemocy domowej.

Wszystkie z powyżej wskazanych dokumentów wyznaczyły ramy i standardy działań w przedmiocie przeciwdziałania przemocy, przyczyniły się komplementarnie do tworzenia i funkcjonowania spójnego systemu w tym zakresie.

1.2 Dokumenty, programy krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, dotyczącym kwestii podstawowych praw człowieka jest **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Rozdział drugi poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Kolejnym dokumentem regulującym działania dotyczące przemocy w rodzinie jest **ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493)**. Definiuje ona pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy.

Na samorząd województwa ustawa nakłada obowiązek inspirowania i promowania nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowywania ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a także organizowania szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej.

W związku z tym, iż przemoc bardzo często występuje w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym zjawisko przeciwdziałania przemocy domowej zostaje ujęte również w **ustawie z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r., Nr 70, poz. 473, z późn. zm.)**. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie stanowi jedno z zadań wpisanych w zakres profilaktyki alkoholowej.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362) także określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. Przemoc w rodzinie jest jednym z powodów przyznawania pomocy społecznej.

Według polskiego prawa przemoc wobec najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu. Wszystkie instytucje państwowe i samorządowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną, cywilną i dyscyplinarną. Także osoby, które wypełniają zadania służbowe mają obowiązek powiadomienia policji lub prokuratora w przypadku podejrzenia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny. I ostatnia kwestia - każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub policję. Jednak w tym wypadku – ze względu na brak sankcji prawnych i status „obowiązku społecznego” niewypełnienie tych zapisów nie pociąga za sobą konsekwencji.

Czyny zabronione kwalifikowane jako przemoc w rodzinie

W rodzinie popełniane są czyny przestępcze, które ustawowo mogą podlegają karze. Zgodnie z kodeksem karnym, do takich czynów zaliczamy:

- uszkodzenie ciała (art. 156 k.k. lub art. 157 §1 i 2 k.k.)
- pozostawianie osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 §2 k.k.)
- groźenie popełnieniem przestępstwa na szkodę innej osoby lub osoby najbliższej, jeśli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadniona obawę, że zostanie spełniona (art. 190 k.k.)
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 §1 k.k.)
- gwałt (art. 197 k.k.)
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.)
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.)
- rozpijanie małoletniego w drodze dostarczenia napoju alkoholowego, ułatwiania lub nakłaniania do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.)
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.)
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.)
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym czy fizycznym wbrew woli osoby powołanej do opieki czy nadzoru (art. 211 k.k.)
- znieważenie (art. 216 § 1 k.k.)
- naruszenie nietykalności cielesnej (art. 217 k.k.)
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.)
- przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.)

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym, dotyczące m.in.:

- warunków zniesienia przez sąd wspólności majątkowej (art. 52)
- warunków orzekania rozvodu i separacji (art. 56, art. 61¹ – art. 656)
- orzekania o winie strony w rozkładzie pożycia małżeńskiego (art. 57)
- rozstrzygnięcia władzy rodzicielskiej, obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka w przypadku rozvodu (art. 58 § 1)

- sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu (art. 58 § 2)
- warunków dokonywania podziału wspólnego majątku (art. 58 § 3)
- warunków sądowego ustalenia ojcostwa (art. 84)
- obowiązku rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 133)

Dokumentem o charakterze strategicznym dla Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pozostaje realizowany na poziomie ogólnopolskim **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Głównym założeniem tego programu jest stosowanie szerokiego spektrum działań mających na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy rodzinnej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawców.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie określa zadania w zakresie zapewnienia ochrony i udzielania pomocy ofiarom przemocy, prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także w zakresie podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej.

Za cele tego programu przyjęto:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy,
- zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Założenia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie stanowią podstawy merytoryczne dla Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Problem uciążliwości, jaki niesie za sobą dla społeczeństwa przestępczość pospolita spowodował opracowanie w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji **Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem bezpieczniej” (2007)**. Pozostaje on w ścisłej korespondencji z przyjętym przez Radę Ministrów dokumentem „Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015”. Jednym z jego priorytetów jest budowa „zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa”.

Celem tego programu jest ograniczenie zjawisk zachowań budzących powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia a tym samym wzrost realnego bezpieczeństwa w Polsce. Program ten w jednym z obszarów swojego działania wskazuje na przemoc w rodzinie, jako zjawisko które należy ograniczać i któremu należy przeciwdziałać. Wskazuje między innymi na potrzebę promowania odpowiednich wzorców życia rodzinnego, edukowania społeczeństwa i doświadczających przemocy na temat tego zjawiska i jego skutków, współpracy między służbami interwenującymi i wspierającymi ofiary i sprawców a także pobudzania do działań w zakresie przeciwdziałania zjawisku organizacji pozarządowych czy lokalnych inicjatyw.

1.3 Regionalne akty prawne z zakresu polityki społecznej dotyczące zjawiska przemocy domowej

Na poziomie wojewódzkim problem przeciwdziałania przemocy w rodzinie znajduje wyraz w **Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020**, który to dokument określa cele i priorytety polityki rozwoju prowadzonej na terenie województwa. Mając na uwadze dążenie do realizacji wizji zrównoważonego rozwoju jedną ze sfer pozostaje płaszczyzna społeczna, gdzie za główny cel do osiągnięcia przyjmuje się wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego w województwie łódzkim. Wśród czterech wyróżnionych obszarów priorytetowych w tej sferze, za jeden z nich przyjmuje się politykę społeczną. Celem strategicznym czyni się tu dążenie do zmniejszenia zjawisk wykluczenia społecznego i modernizację systemów pomocy społecznej. Wśród szeregu działań przewidzianych do realizacji - przemoc w rodzinie – wpisuje się w problem, który wymaga interwencji w szeroko rozumianej systemowej pomocy osobom i rodzinom.

Szczegółowe rozwinięcie zagadnienia przeciwdziałania zagrożeniu, jakie stanowi przemoc domowa, ma miejsce w **Wojewódzkiej Strategii w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007-2020** dla regionu łódzkiego. Za istotne cele strategiczne dla województwa łódzkiego, powiązane bezpośrednio i pośrednio z problemem przemocy domowej, uznano zapobieganie i przeciwdziałanie problemom uzależnień, tworzenie warunków sprzyjających uczestnictwu w życiu społecznym osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz systemową pomoc osobom i rodzinom. W odniesieniu do wskazanych priorytetów, na niższym poziomie ogólności, za cele operacyjne powiązane ze zjawiskiem przemocy przyjęto: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i monitorowanie stanu tego problemu na terenie województwa, zapobieganie sytuacjom kryzysowym związanym z wykluczeniem, wzmacnianie rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodzin w obszarze województwa łódzkiego.

Istotnym programem, w którym realizowane są zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie będzie **Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2010-2015 dla regionu łódzkiego**. Jednym z priorytetów programu jest profilaktyka przemocy w rodzinie. Zasadnicze cele, bazujące w istocie na współwystępowaniu problemu alkoholizmu i przemocy dotyczą: wspierania rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach alkoholowych we współpracy ze służbami działającymi w tym obszarze, między innymi: policją, pomocą społeczną, placówkami leczenia odwykowego, powiatowymi centrami pomocy rodzinie oraz gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, zapewnienia profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dzieciom – ofiarom przemocy oraz ich rodzinom.

Podsumowując, Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997, nr 78, poz. 483),
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity – Dz. U. z 2007 r. Nr 70 poz. 473 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.),

- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity – Dz. U. 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277, z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r., Kodeks karny – (Dz. U. Nr 88 poz. 553 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 5 marca 1964 r., Kodeks rodzinny i opiekuńczy – (Dz. U. Nr 9 poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.),
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Uchwała Rady Ministrów Nr 162/2006 z dnia 25 września 2006 r.),
- Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020,
- Wojewódzką Strategię w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007-2020,
- Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2010-2016.

II. Cele strategiczne dla działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zaplanowane do realizacji na terenie województwa łódzkiego w latach 2011 – 2015

1. Propagowanie, podejmowanie działań profilaktycznych o charakterze informacyjno - edukacyjnych mających na celu podnoszenie poziomu świadomości społecznej wobec zjawiska przemocy,
2. Zwiększenie zakresu i skuteczności pomocy specjalistycznej w formie działań wspierających dla osób krzywdzonych w wyniku przemocy,
3. Wspieranie istniejących, opracowywanie a także promowanie nowych rozwiązań w zakresie programów korekcyjno - edukacyjnych wobec sprawców przemocy,
4. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem i ograniczaniem zjawiska przemocy w rodzinie i jego skutków.
5. Współpraca z instytucjami rządowymi, samorządowymi i podmiotami pozarządowymi zajmującymi się problematyką przemocy w rodzinie,
6. Współpraca z regionami partnerskimi państw Europy w obszarze zagadnienia przemocy domowej,
7. Monitorowanie problematyki przemocy w rodzinie.

III. Cel główny programu

Przeciwdziałanie występowaniu oraz ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie i skutków jej stosowania w województwie łódzkim.

IV. Cele operacyjne, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów

4.1 Profilaktyka ogólna/universalna (universal prevention) i podwyższonego ryzyka (selected interventions) wobec zjawiska przemocy w rodzinie

Cel ogólny:

Ograniczenie występowania zjawisk noszących znamiona przemocy poprzez zapobieganie przejawianiu zachowań o charakterze przemocowym .

Uzasadnienie celu:

Zapobieganie przemocy to niedopuszczenie do jej wystąpienia lub przeciwdziałanie powtarzaniu się aktów przemocy. Obie techniki interwencji najczęściej wykorzystywane są dopiero wówczas gdy dojdzie do przemocy w rodzinie (leczenie, profilaktyka wskazująca). Stosunkowo nowym podejściem do przemocy domowej są działania w obszarze prewencji uniwersalnej, podejmowane na poziomie ogólnospołecznym (M. Baranowska Przemoc w rodzinie [w:] I. Wiciak, M. Baranowska Wybrane patologie społeczne. Uwarunkowania, przejawy, profilaktyka, Szczytno, 2009). Celem tych działań jest ograniczenie „incydentów” maltretowania w rodzinie i całkowite zapobieżenie występowaniu przemocy. Tego typu działania podejmowane dla ogółu społeczeństwa głównie przybierają formę kampanii, działań zwiększających poziom świadomości istnienia zjawiska. Ich celem jest uruchomienie mechanizmów społecznych, prawnych i edukacyjnych sprzyjających promowaniu dobrych związków w funkcjonalnej rodzinie (czynniki chroniące). Kampanie kieruje się przede wszystkim do kobiet, które postrzegane są jako potencjalne ofiary; działania edukacyjno-informacyjne wskazują na możliwość uzyskania pomocy, adresów i numerów kontaktowych instytucji i ośrodków wsparcia. Profilaktyka podwyższonego ryzyka polega na przewidywaniu prawdopodobieństwa wystąpienia przemocy (głównie przez wyspecjalizowane służby) dzięki zidentyfikowaniu czynników pojawiających się z reguły w przypadkach interakcji, w których obecna jest agresja czy przemoc. Ważne jest rozpoznanie czynników współwystępujących z przemocą i eliminowanie zagrożenia (czynniki ryzyka).

Strategie profilaktyczne powinny być zatem ukierunkowane na wzmocnienie czynników chroniących i ograniczanie czynników ryzyka w środowisku rodzinnym.

W praktyce najczęściej jednak strategie interwencyjne włączane są w programy prewencji wskazującej, gdzie występowanie przemocy jest już stwierdzone i służyć ma opanowaniu i kontrolowaniu przemocy zamiast jej zapobieganiu.

Potrzeba wdrażania działań profilaktycznych o charakterze ogólnym wynika również z poziomu świadomości Polaków na temat zjawiska przemocy i utrwalonych w tym przedmiocie stereotypów (badanie TNS OBOP, Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie, 2007 - próba dla ogółu dorosłej populacji Polaków, dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej). Kobiety i dzieci stanowią najczęściej ofiary przemocy, ciągle bowiem jeszcze

uznawane są za własność, mężowie i rodzice zaś za – osoby mogące dyscyplinować innych członków rodziny. Około 13 % badanych Polaków, uważa że istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy w rodzinie. Częste jest rzucanie na ofiary odpowiedzialności za doświadczaną przemoc. Niemal 1/4 respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że sprawca zaprzestanie stosowania przemocy gdy nie będzie prowokowany. Tyle samo badanych uważa, że strach przed poruszeniem pewnych problemów jest sprawą żony/partnerki. Wciąż znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie: obrażanie i wyzywiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%). Powodem do niepokoju mogą być dopiero siniaki i rany na ciele ofiary (16%), w obliczu tego przemoc kojarzona jest przede wszystkim z przemocą fizyczną. Znaczny odsetek badanych – 34%, nie postrzega wydziałania pieniędzy i kontrolowania wydatków współmałżonka jako symptomu przemocy ekonomicznej. Traktuje zachowanie to jako przejaw gospodarności. 16% badanych stwierdza, że jeśli ofiara przemocy sama nie prosi o pomoc, nie należy się wtrącać. Niemal połowa badanej populacji (49%) uważa, że ofiary przemocy w rodzinie akceptują swoją sytuację.

Zdecydowanie bardziej restrykcyjne poglądy wyrażane są przez społeczeństwo na temat przemocy w rodzinie wobec dzieci (Raport – Krzywdzenie dzieci w Polsce, na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, 2008). Większość Polaków nie zgadza się z negatywnymi stereotypami na temat przemocy wobec dzieci. Uważa, że stosowanie przemocy przynosi więcej złych niż dobrych skutków. Zaś niemal powszechną pozostaje opinia wskazująca na moralny obowiązek każdego człowieka jakim jest pomoc dziecku doświadczającemu krzywdy.

Nadal jednak dużym pozostaje odsetek tych, którym bliskie są negatywne poglądy na temat krzywdzenia dzieci: 24% badanych aprobuje karanie swojego dziecka laniem, 22% uważa, że rękoczynny, kłótnie zdarzają się w każdym domu. Jedna piąta (19%) respondentów zgadza się z opinią, że pogrożki i zastraszanie dziecka to nie przemoc. Wyniki badań CBOS-u z 2008 roku potwierdzają duży stopień społecznego przyzwolenia na karanie dzieci w Polsce (Raport CBOS, 2008). Aż 51% badanych sprzeciwiała się wprowadzeniu zakazu stosowania kar cielesnych wobec dzieci. Co więcej nawet wśród osób, które zgadzały się na zmiany w prawie, ponad połowa stwierdza, że istnieją sytuacje w których należy „dać dzieciom klapsa”.

Z danych zgromadzonych dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w kwestii innych niż fizyczny rodzajów przemocy wobec dzieci, wynika: co dziesiąty Polak uważa, że nie musi pytać dziecka o zgodę, gdy chce wydać jego pieniądze.

Co jedenasty (9%) uważa, że nie istnieje zjawisko wykorzystywania seksualnego dzieci w rodzinie. Stereotypy oddziałują najsilniej w środowisku ludzi słabo wykształconych, oraz takich którzy źle oceniają swoją sytuację materialną. Częściej są bliskie osobom nie posiadającym dzieci, mężczyznom, ludziom z najstarszej kategorii wiekowej – 60 lat i więcej, a także tym, którzy doświadczali przemocy w dzieciństwie.

Tego typu uogólnione obrazy tkwiące w społecznej świadomości powodują przyzwolenie na stosowanie niektórych form przemocy, utrudniają ujawnianie takich przypadków i pomoc osobom krzywdzonym.

Cel operacyjny 1

4.1.1. Edukacja społeczna w zakresie problematyki przemocy i skutków jej stosowania oraz promowanie postaw społecznych wolnych od przemocy.

Zadania:

1. Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwianie na problem przemocy poprzez opracowywanie, upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy w rodzinie i jej negatywnych skutków,
2. Współpraca z mediami w zakresie edukacji i podniesienia poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie,
3. Opracowywanie a także udział w kampaniach społecznych o charakterze edukacyjnym na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Promowanie i wdrażanie tzw. „dobrych praktyk”, rekomendowanych i nowatorskich rozwiązań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie,
5. Promowanie stylu życia (w tym form spędzania czasu wolnego) i relacji społecznych służących wzmocnieniu więzi rodzinnych,
6. Wspieranie edukacji i poradnictwa rodzinnego, ze szczególnym uwzględnieniem grup i obszarów podwyższonego ryzyka, to jest: grup dzieci i rodzin lub całych układów społeczno-terytorialnych szczególnie podatnych na wystąpienie problemu krzywdzenia,
7. Propagowanie programów profilaktycznych w szkołach, uświadamiających i uwrażliwiających młode pokolenie na problem przemocy, w tym przemocy rówieśniczej.

Adresaci: społeczność lokalna, dorośli, dzieci i młodzież terenu województwa łódzkiego.

Realizatorzy: jednostki organizacyjne samorządu województwa, Kuratorium Oświaty, samorządy gmin i powiatów, organizacje pozarządowe, Kościół Katolicki i inne Kościoły oraz związki wyznaniowe, mass media (telewizja, radio, prasa) policja, prokuratura, sądy a także inne instytucje, działające w obszarze prewencji wobec zjawiska przemocy.

Wskaźniki:

- ilość wydanych/rozdystrybuowanych materiałów informacyjno-edukacyjnych (poradników, ulotek, biuletynów, publikacji);
- ilość artykułów/programów/audycji o tematyce przemocy i jej przeciwdziałaniu w mediach,
- liczba przeprowadzonych/wdrożonych kampanii edukacyjno-informacyjnych
- liczba wspartych przedsięwzięć bądź instytucji stosujących nowatorskie, rekomendowane rozwiązania w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie,
- liczba wspartych przedsięwzięć bądź instytucji podejmujących działania/akcje na rzecz wzmocnienia więzi w rodzinie,

- liczba wspartych działań podejmowanych przez instytucje, organizacje w zakresie poradnictwa rodzinnego w płaszczyźnie prewencji uniwersalnej, jak i prewencji ryzyka (interwencji wobec wybranych grup),
- liczba programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży wspartych w realizacji w środowisku szkolnym.

Cel operacyjny 2

4.1.2. Zwiększenie zaangażowania samorządów terytorialnych w działania zapobiegające występowaniu przemocy – wzmocnienie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania:

1. Wspieranie władz samorządów terytorialnych i społeczności z obszaru województwa łódzkiego we wdrażaniu lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych dotyczących zagadnienia prewencji wobec zjawiska przemocy domowej,
2. Promowanie lokalnych programów przeciwdziałania przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem tych o charakterze nowatorskim, mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych i kontrolnych ukierunkowanych na ograniczenie i eliminowanie zachowań o charakterze przemocowym,
3. Prowadzenie szkoleń z zakresu zasad konstruowania strategii profilaktycznych, w szczególności dla pracowników samorządów terytorialnych odpowiedzialnych za opracowanie i realizację lokalnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Adresaci: *urzędy gmin i powiatów oraz jednostki organizacyjne samorządów gmin i powiatów, placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne i inne podmioty.*

Realizatorzy: *jednostki organizacyjne samorządu województwa, samorzady gmin i powiatów i inne podmioty zainteresowane wzmocnieniem lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy.*

Wskaźniki:

- ilość działań wspierających samorzady lokalne w realizacji lokalnych strategii rozwiązywania problemów związanych z problematyką przemocy w rodzinie (zgodnie z pozytywnym aspektem zasady subsydiarności),
- liczba programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie uwzględniających i uwypuklających problematykę profilaktyki w płaszczyźnie przemocy,
- liczba gmin i powiatów realizujących środowiskowe programy profilaktyczne (w tym programy profilaktyczno-interwencyjne),
- liczba szkoleń dla pracowników samorządów powiatowych i gminnych.

Cel operacyjny 3

4.1.3. Zwiększenie liczby wykwalifikowanych realizatorów działań profilaktycznych w przedmiocie przemocy domowej.

Zadania:

1. Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje i kwalifikacje zawodowe osób zaangażowanych w działania profilaktyczne – obejmujące problematykę przeciwdziałania przemocy – w szczególności dla pracowników oświaty, służby zdrowia, pomocy społecznej, policji, sądów, prokuratur i innych.
2. Opracowywanie i upowszechnianie materiałów szkoleniowych o charakterze informacyjno-edukacyjnym w przedmiocie zagadnienia przemocy domowej.

Adresaci: placówki oświatowe, opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, policji, sądów i innych instytucji zaangażowanych w profilaktykę przemocy.

Realizatorzy: jednostki organizacyjne samorządu województwa, organizacje pozarządowe a także inne instytucje.

Wskaźniki:

- liczba szkoleń dla poszczególnych kategorii zawodowych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba beneficjentów szkoleń,
- rodzaj i ilość materiałów informacyjno-edukacyjnych, stanowiących podstawy merytoryczne odbytych szkoleń.

4.2 Rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie oraz ograniczanie negatywnych następstw związanych z występowaniem zjawiska przemocy domowej

Cel ogólny: Zwiększenie skuteczności interwencji prawno-administracyjnych, działań wspierających podejmowanych wobec rodzin uwikłanych w przemoc (sprawców przemocy i osób jej doznających).

Uzasadnienie celu:

Pomoc udzielana rodzinom uwikłanym w przemoc powinna być kompleksowa i wielodyscyplinarna. Musi odwoływać się do uwarunkowań biograficznych, sytuacji życiowej osób krzywdzonych, jak i sprawców przemocy. Wsparciem oraz pomocą wielorakiej natury: psychologiczną, socjalną, materialną, często medyczną i prawną należałoby objąć całą rodzinę. Zasadniczą rolę odgrywa w tym względzie profesjonalizm zawodowy i umiejętność współpracy służb, instytucji, organizacji trudniących się działaniami interwencyjno-pomocowymi w zakresie zwalczania zjawiska przemocy domowej. Efektywna współpraca mierzalna jest poprzez bardziej

skuteczne i twórcze rozwiązywanie problemów (K. Michalska, D. Jaszczak-Kuźmińska *Przemoc w rodzinie*, PARPA media, 2007).

Wbrew stereotypom przemoc domowa występuje nie tylko w rodzinach z tzw. „marginesu społecznego”, ale we wszystkich grupach społecznych, także tych uważanych za harmonijnie funkcjonujące. Ponadto, co warto podkreślić, za bardziej prawdopodobne przyjmuje się, że ludzie zostaną zabici, napadnięci, pobici, uderzeni, spoliczkowani we własnym domu przez członków własnej rodziny niż gdzie indziej, a sprawcami będą obcy ludzie (K. Browne, M. Herbert *Zapobieganie przemocy w rodzinie*, Warszawa 1999).

W ostatnim czasie obserwuje się spadek liczby przypadków przemocy zarówno wobec dzieci, jak i w relacjach partnerskich (I. Wiciak, M. Baranowska *Wybrane patologie społeczne. Uwarunkowania, przejawy, profilaktyka*, Szczytno, 2009). Trudno ocenić czy spadek ten dyktowany jest rzeczywistą zmianą relacji w rodzinie, czy też ukrywaniem takich zdarzeń w skutek braku akceptacji dla zachowań noszących cechy przemocy.

Charakteryzując przemoc domową na poziomie ogólnopolskim i w skali województwa łódzkiego, dane policyjne z realizacji procedury „Niebieskiej Karty” w roku 2009 wskazują, że:

- sprawców przemocy jest zdecydowanie mniej niż osób jej doświadczających: z danych ogólnopolskich wynika, że na jednego sprawcę przypada 1,6 ofiary, w województwie łódzkim odsetek ten wynosi 1,4 osoby doświadczającej przemocy,
- przemocy domowej najczęściej doświadczają kobiety: w Polsce około 60% wszystkich doświadczających przemocy w rodzinie stanowią kobiety. W województwie łódzkim udział kobiet w populacji kobiet jest wyższy i wynosi nieco ponad 70%. Drugą stosunkowo liczną grupą wobec których stosowana jest przemoc są małoletni do lat 13 (ok. 24%), oraz osoby małoletnie pomiędzy 13 a 18 rokiem życia (12-13%). Z roku na rok obserwuje się wzrost odsetka mężczyzn, którzy stali się ofiarami przemocy domowej. W województwie łódzkim odsetki ofiar przemocy kształtują się na zbliżonym poziomie: mężczyźni stanowią 7,6% osób doświadczających przemocy, dzieci do 13 lat – 14,1%, zaś małoletni pomiędzy 13 a 18 rokiem życia – 8,1%,
- głównym sprawcą przemocy w rodzinie jest mężczyzna: 95% wszystkich sprawców w Polsce, jak również w województwie łódzkim stanowią mężczyźni. Dane z województwa łódzkiego wskazują, że odsetek kobiet – sprawców przemocy, plasuje się na poziomie 4,1%, zaś do zupełnej rzadkości należą sytuacje, w której sprawcą przemocy jest osoba nieletnia – 0,9%,
- dokonywanie przemocy domowej ściśle związane jest z występowaniem problemu alkoholowego: 66,5% wszystkich sprawców w Polsce dokonało aktów przemocy będąc pod wpływem napojów alkoholowych. W województwie łódzkim odsetek ten jest nieco niższy, ale również wysoki i kształtuje się na poziomie 70,7%,
- coraz więcej przypadków stosowania przemocy w rodzinie zgłaszanych jest przez policję do różnego rodzaju instytucji i organizacji. Porównując od 1999 roku liczba kierowanych przez funkcjonariuszy spraw do instytucji kształtowała się na poziomie 22 630, a w roku 2009 wzrosła prawie pięciokrotnie do liczby 101 576 przekazanych danych. Fakt ten świadczy, że zdecydowanie coraz więcej aktów przemocy jest ujawnianych i przekazywanych w trakcie procedury Niebieskiej Karty dalej do specjalistów. Najwięcej przypadków przemocy przekazywanych jest do ośrodków pomocy społecznej a w drugiej kolejności do Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na poziomie województwa łódzkiego struktura zgłoszeń do instytucji, organizacji niosących pomoc rodzinie w sytuacji przemocy nie różni

się znacznie od tej charakteryzującej skalę ogólnopolską. Najwięcej informacji w 2009 roku przesłano do ośrodków pomocy społecznej (33,6%), następnie placówek opiekuńczo-wychowawczych, specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy itp. (26,7%), znaczną część przekazano do kontynuacji GKRPA (25,6%). Nieznaną część skierowano do organizacji pozarządowych (12,28%) i placówek służby zdrowia (1,7%),

- przestępstwa stwierdzone z artykułu 207 kodeksu karnego (dotyczącego znęcania fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny) utrzymują się od 1999 roku na zbliżonym poziomie oscylującym między 22-24 tysięcy rocznie. W województwie łódzkim w roku 2009 stwierdzono wystąpienie 186 przypadków kwalifikowanych z art. 207 kk. Gdy jeszcze rok wcześniej – w 2008 – stwierdzono ich aż 266.

W jednym z obszerniejszych sondaży opinii publicznej poświęconych problematyce przemocy domowej (TNS OBOP, 2007) prawie dwie trzecie Polaków (64%) deklaruje, iż zna w swoim otoczeniu - sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszeli bądź wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy. Wśród znanych sobie rodzin badani dostrzegają najczęściej występowanie przemocy psychicznej (52%) oraz fizycznej (44%). Więcej niż co trzeci Polak (36%) doświadczył jakiejś formy przemocy od swojej rodziny. Ogólnie, ponad dwie piąte badanych (42%) zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny).

Dane z raportu na temat krzywdzenia dzieci w Polsce z 2008 roku dowodzą, że w województwie łódzkim aż 40 % badanych jego mieszkańców przyznaje, że zna co najmniej jedną rodzinę, w której występuje jedna lub więcej form krzywdzenia dzieci. W znacznie mniejszym zakresie badani województwa łódzkiego przyznają się do występowania problemu stosowania przemocy wobec dzieci we własnym gospodarstwie domowym. 13% respondentów deklaruje, że w jego domu dochodziło do jakiegokolwiek formy krzywdzenia dzieci.

Godnym odnotowania pozostaje fakt, że od dwunastu lat systematycznie zmniejsza się grupa rodziców przyznających, że czasem biją dzieci, wzrasta natomiast odsetek tych, którzy twierdzą, że ich dziecko nigdy nie dostało lania (z 43% w roku 1998 do 69% w 2009 roku; źródło: CBOS 2009, Raport: Przemoc i konflikty w domu).

Wyniki wiktymizacyjnych badań nad przemocą w Polsce stanowiące część Międzynarodowych badań nad Przemocą Wobec Kobiet, przeprowadzone przez Beatę Gruszczyńską w 2004 roku¹ wykazują, że co trzecia kobieta po ukończeniu 16 lat doznała przemocy fizycznej, co szósta – przemocy seksualnej, a 18% doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej w dzieciństwie. Zaledwie 59% kobiet nie spotkało się z żadną formą przemocy ze strony mężczyzn. Niemal co szósta kobieta stała się ofiarą przemocy ze strony swojego partnera. Najczęściej była to przemoc fizyczna, ale zdarzały się przypadki zgwałcenia lub jego usiłowania lub zmuszania do zachowań seksualnych z udziałem innych osób. Kobiety w Polsce doświadczają także przemocy psychicznej (np. zastraszanie, poniżanie, ograniczanie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi). Spośród poszkodowanych zaledwie co czwarta

¹ (B. Gruszczyńska Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawno kryminologiczne, Warszawa, 2007).

kobieta zgłosiła zdarzenie Policji. Generalnie, poziom korzystania z pomocy różnych instytucji i organizacji rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzystała z niej jedynie co piąta rodzina (21%; TNS OBOP, 2007). Uzyskiwana pomoc najczęściej ograniczała się do interwencji policji, ewentualnie sądu lub kuratora. Bardzo rzadko osoby dotknięte przemocą korzystały z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, „Niebieskiej Karty”, itp. Na tle przytoczonych danych można wysunąć wniosek, iż skala nieujawnionych aktów przemocy wzbudza zaniepokojenie. Prowadzi to bowiem do bezkarności sprawców i coraz bardziej nasilonego cierpienia osób krzywdzonych.

Cel operacyjny 1

4.2.1. Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

Zadania:

1. Opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie
2. Inspirowanie i promowanie nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doznającym przemocy oraz niwelowania negatywnych skutków jej stosowania,
3. Zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, niepełnosprawnych i osób starszych krzywdzonych w wyniku stosowania agresji i przemocy,
4. Realizacja szkoleń podnoszących kwalifikacje i doskonalących umiejętności poszczególnych służb zajmujących się pomocą i wsparciem osób krzywdzonych

Adresaci: jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, w szczególności ośrodki interwencji kryzysowej, ośrodki wsparcia (w tym specjalistyczne) dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, organizacje pozarządowe a także placówki trudniące się interwencją, wsparciem i pomocą osobom doznającym przemocy w rodzinie i inne podmioty.

Realizatorzy: jednostki organizacyjne samorządu województwa, sąd, prokuratura, policja, Kuratorium Oświaty, organizacje pozarządowe, Kościół Katolicki, inne Kościoły i związki wyznaniowe a także pozostałe instytucje niosące pomoc doświadczającym przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- ilość ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- liczba nowatorskich projektów na rzecz pomocy rodzinom doznającym przemocy oraz ograniczania negatywnych następstw jej stosowania,
- liczba osób (w tym dzieci, niepełnosprawnych i starszych), którym została zapewniona profesjonalna pomoc interwencyjna i terapeutyczna w wyniku stwierdzonego występowania przemocy domowej,
- liczba szkoleń i osób w nich uczestniczących w związku z podnoszeniem kwalifikacji w zakresie pomocy i wsparcia osób krzywdzonych.

Cel operacyjny 2

4.2.2. Zwiększenie efektywności działań o charakterze korekcyjnym i edukacyjnym wobec osób przejawiających zachowania diagnozowane jako przemoc, w tym u których stwierdzono współwystępowanie obok agresji uzależnienia od alkoholu. Utrzymywanie motywacji do zmiany u osób prezentujących tego typu zachowania anormatywne.

Zadania:

1. Opracowywanie ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w tym takich, u których występuje współzależność między stosowaniem przemocy i uzależnieniem od alkoholu, przeznaczonych do wdrażania w środowisku otwartym i w zakładach karnych,
2. Inspirowanie powstawania nowych a także promowanie rekomendowanych programów korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy domowej,
3. Wspieranie programów edukacyjno-terapeutycznych prowadzonych z osobami stosującymi przemoc, w tym osobami u których stwierdzono współwystępowanie uzależnienia od alkoholu, po opuszczeniu jednostek penitencjarnych,
4. Organizowanie szkoleń dla osób trudniących się pracą w zakresie przeciwdziałania i korekcji zachowań patologicznych, takich jak: przemoc współwystępująca z różnego typu uzależnieniami, głównie od alkoholu, zarówno w warunkach „wolnościowych”, jak i penitencjarnych.

***Adresaci:** jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, jednostki penitencjarne (areszty śledcze i zakłady karne- osadzeni i skazani za przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie, osoby wobec, których zastosowano warunkowe zawieszenie odbycia kary lub środki probacyjne), organizacje pozarządowe, inne instytucje trudniące się interwencją i pomocą osobom stosującym przemoc w rodzinie.*

***Realizatorzy:** jednostki organizacyjne samorządu województwa, sąd, prokuratura, policja, Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Łodzi, Kuratorium Oświaty, placówki służby zdrowia, placówki terapii uzależnień, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe, Kościół Katolicki, inne Kościoły i związki wyznaniowe a także pozostałe instytucje prowadzące działania edukacyjno-korekcyjne wobec sprawców przemocy domowej.*

Wskaźniki:

- ilość ramowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie realizowanych w warunkach środowiska otwartego i penitencjarnego,
- liczba nowatorskich i rekomendowanych programów korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy domowej,
- liczba programów postpenitencjarnych dla stosujących przemoc w rodzinie,

- liczba osadzonych, osób wobec których zastosowano warunkowe zawieszenie odbycia kary lub środki probacyjne, a także osób po odbyciu kary, które wzięły udział w wyżej wskazanych programach,
- liczba szkoleń i osób przeszkolonych w zakresie przeciwdziałania i korekcji zachowań patologicznych, takich jak przemoc domowa i inne zachowania anormatywne współwystępujące przy jej stosowaniu.

4.3 Rozwijanie systemu współpracy międzyinstytucjonalnej na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym, w zakresie przeciwdziałania i ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie

Cel ogólny:

Utrzymywanie i rozwijanie kooperacji z administracją rządową, samorządową, podległymi jej jednostkami oraz organizacjami pozarządowymi a także regionami partnerskimi państw Europy w zakresie prewencji i interwencji wobec problemu przemocy w rodzinie.

Uzasadnienie celu:

Przemoc, w tym przemoc domowa stanowi problem nie tylko prywatny, ale również społeczny i polityczny, dotyczy bowiem naruszania praw człowieka i jego podstawowych wolności. Stąd konieczne jest zaangażowanie instytucji państwowych i organizacji pozarządowych, które powinny kontrolować te zjawiska (B. Gruszczyńska Przemoc wobec kobiet w Polsce. Aspekty prawnokryminologiczne, Warszawa, 2007).

Problem przemocy w rodzinie, zwłaszcza tej ukierunkowanej na kobiety i dzieci, stanowi dla struktur ponadnarodowych, w tym państw członkowskich Unii Europejskiej ważny przedmiot regulacji prawnych. Jako jeden z priorytetów w polityce europejskiej, wyznaczając ramy rozwiązań legislacyjnych, społecznych staje się dla naszego kraju zagadnieniem wiążącym, którego odzwierciedlenie powinno znaleźć miejsce w polskim systemie przeciwdziałania przemocy domowej.

Realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wymaga podejmowania współpracy z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej; Departamentem Pomocy i Integracji Społecznej, który obecnie realizuje zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy na poziomie ogólnokrajowym oraz koordynuje wdrażanie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Istotną pozostaje także współpraca z Ministerstwem Zdrowia i jego Agendą – Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w której to instytucji jednym z działań zajmujących się zjawiskiem przemocy domowej pozostaje Dział do Spraw Rodziny i Młodzieży. Instytucja ta wyznaczając standardy szkolenia specjalistów w dziedzinie przeciwdziałania przemocy, jak również przeprowadza egzaminy certyfikacyjne w tym zakresie. Na poziomie ogólnopolskim funkcjonuje Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie NIEBIESKA LINIA oraz stowarzyszenie o takiej samej nazwie działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ze struktur tych rekrutowane są osoby, które tworzą Zespół ds. Przeciwdziałania Przemocy funkcjonujący na poziomie ministerialnym.

Bardzo istotną rolę w realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie odgrywa nie tylko nawiązywanie kontaktu i współpraca z podmiotami szczebla międzynarodowego czy krajowego, ale także współpraca różnych służb, instytucji i organizacji sektora non profit o charakterze lokalnym. Na tym poziomie bowiem, uwzględniając specyfikę danego środowiska i jego potrzeby oraz problemy, należy podejmować odpowiednie do uwarunkowań lokalnych cele i środki ich osiągnięcia.

Wielosektorowa działalność dotyczyć powinna podmiotów funkcjonujących w różnej skali: począwszy od poziomu makrostruktury, kończywszy na płaszczyźnie mikrostrukturalnej. Zharmonizowane działania całego systemu pozwalają bowiem oczekiwać i często przekładają się na skuteczność poczynań. Wypracowanie wspólnych standardów, korzystanie z doświadczeń, czy tak zwanych „dobrych praktyk” służy uzyskaniu większej efektywności i pozwala skrócić czas na drodze do osiągnięcia zamierzonych celów. W przypadku zjawiska przemocy w rodzinie i zdecydowanie dojmujących, negatywnych jej skutków czas odgrywa niebagatelne znaczenie. Reagowanie na przemoc domową jest dla osób uwikłanych w przemoc czytelnym komunikatem, że sprawa rodziny nie jest sprawą prywatną, a krzywdzenie osób w rodzinie nie jest dopuszczalne ani prawnie, ani społecznie.

Współpraca wielu podmiotów służy bowiem ostatecznie tym, którzy funkcjonując w płaszczyźnie życia codziennego mają ową sferę zaburzoną przez relacje nacechowane agresją a często ostatecznie przemocą.

Cel operacyjny 1

4.3.1. Wspieranie rozwoju lokalnych systemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tworzonych na poziomie powiatów i gmin

Zadania:

1. Wspieranie samorządów powiatowych i gminnych z terenu województwa łódzkiego w wypełnianiu ich ustawowych zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy,
2. Pomoc merytoryczna o charakterze interdyscyplinarnym zapewniana poprzez dostarczanie, upowszechnianie materiałów edukacyjnych, zaleceń i procedur postępowania zaradcze, interwencyjnego, wspierającego wobec przemocy w rodzinie,
3. Promowanie wdrażania metod wczesnej diagnozy i interwencji wobec problemu przemocy w rodzinie,
4. Wspieranie rozwoju infrastruktury pomocy instytucjonalnej w obszarze przemocy domowej,
5. Promowanie inicjatyw oddziaływujących na postawy społeczności lokalnych i zwiększających ich gotowość do angażowania się w pomoc rodzinom dotkniętym problemem przemocy.

Adresaci: : jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, w szczególności jednostki organizacyjne pomocy społecznej, policja, sądy, prokuratura, pozostałe podmioty szczebla lokalnego realizujące zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Realizatorzy: jednostki organizacyjne samorządu województwa i merytoryczne departamenty Urzędu Marszałkowskiego, samorządy gmin i powiatów, jednostki organizacyjne pomocy społecznej: GOPSy, MOPSy, PCPRy, sądy rejonowe,

prokuratury rejonowe, komisariaty policji, szkoły, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, Kościół Katolicki (parafie), inne Kościoły i związki wyznaniowe a także inne instytucje.

Wskaźniki:

- liczba działań wspierających samorządy lokalne w wypełnianiu ustawowych zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy,
- liczba materiałów edukacyjnych, zaleceń i procedur postępowania zaradczego, interwencyjnego, wspierającego wobec przemocy w rodzinie dla poszczególnych służb działających we wskazanym zakresie,
- liczba programów/projektów zorientowanych na usprawnienie procesu diagnozy i interwencji wobec przemocy domowej,
- działania mające na celu wzrost liczby placówek udzielających pomocy lub zwiększenie efektywności dotychczas funkcjonujących,
- ilość inicjatyw o charakterze lokalnym ukierunkowanych na stymulowanie społecznego wsparcia i wzajemnej pomocy w środowisku sąsiedzkim, lokalnym.

Cel operacyjny 2

4.3.2. Zapewnienie efektywnej międzysektorowej współpracy podmiotów z poziomu administracji publicznej rządowej i sektora pozarządowego na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

Zadania:

1. Wymiana doświadczeń, wiedzy, inicjowanie wspólnych przedsięwzięć z instytucjami, służbami działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu krajowym i wojewódzkim,
2. Nawiazywanie i umacnianie współpracy, zarówno w formie finansowej jak i pozafinansowej, z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego w kwestii realizacji zadań publicznych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
3. Uaktywnianie i wspieranie trzeciego sektora w działaniach na rzecz ograniczania zjawiska przemocy i niwelowania jego negatywnych, społecznych skutków.

Adresaci: : *departamenty ministerstw zaangażowane w realizację założeń Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – głównie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Sprawiedliwości, wojewoda łódzki, odpowiedni departament Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, jednostki organizacyjne samorządu wojewódzkiego, pozostałe podmioty szczebla krajowego i wojewódzkiego realizujące zapisy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.*

Realizatorzy: *organy administracji rządowej (departamenty poszczególnych Ministerstw zaangażowane w realizację założeń Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie), wojewoda łódzki, jednostki organizacyjne samorządu województwa i merytoryczne departamenty Urzędu Marszałkowskiego,*

sądy okręgowe, prokuratura, Komenda Główna Policji, Komenda Wojewódzka Policji, uczelnie wyższe, placówki oświatowe, naukowe, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół Katolicki, inne Kościoły i związki wyznaniowe a także inne instytucje.

Wskaźniki:

- liczba konferencji, seminariów, narad, wspólnych przedsięwzięć służących tworzeniu spójnego systemu wiedzy i dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej,
- liczba organizacji pozarządowych, podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, które otrzymały dotacje a także nawiązały współpracę o charakterze pozafinansowym w aspekcie realizacji zadań publicznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba dofinansowanych programów tworzonych przez organizacje trzeciego sektora i kwota dofinansowania,
- liczba osób objętych dotowanymi programami,
- rodzaj i efekt współpracy pozafinansowej między samorządem województwa łódzkiego a organizacjami pozarządowymi i podmiotami pożytku publicznego w obszarze realizacji zadań publicznych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba inicjatyw, projektów wspartych bądź zrealizowanych we współpracy z organizacjami trzeciego sektora w przedmiocie przemocy domowej.

Cel operacyjny 3

4.3.3. Współpraca z partnerskimi regionami państw Europy w zakresie usprawnienia systemu przeciwdziałania występowaniu zjawiska przemocy domowej.

Zadania:

1. Organizowanie konferencji, seminariów, warsztatów celem wymiany doświadczeń na temat praktykowanych form, metod pracy z osobami doznającymi, jak również sprawcami przemocy domowej,
2. Organizowanie szkoleń z zakresu działań programowych – bazując wzajemnie na dobrych praktykach partnerów zagranicznych (budowanie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, tworzenie programów naprawczych),
3. Prowadzenie partnerskich projektów badawczych.

Adresaci: *jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego, regiony partnerskie państw Europy, wszelkie podmioty zainteresowane nawiązaniem i adaptacją efektów współpracy zagranicznej w kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*

Realizatorzy: *jednostki organizacyjne samorządu województwa łódzkiego i merytoryczne departamenty Urzędu Marszałkowskiego, urzędy gmin i powiatów, organizacje pozarządowe, regiony partnerskie, inne instytucje.*

Wskaźniki:

- liczba konferencji, seminariów, narad, szkoleń służących tworzeniu spójnego systemu wiedzy i dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej,
- liczba ponadnarodowych inicjatyw partnerskich,
- liczba partnerów zagranicznych,
- liczba wizyt studyjnych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów badawczych.

4.4 Badania, monitoring, ewaluacja zjawiska przemocy domowej – skala lokalna

Cel ogólny:

Zapewnienie informacji dla prowadzenia racjonalnej i akceptowanej społecznie polityki związanej z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Uzasadnienie celu:

Diagnoza dotycząca występowania problemu przemocy domowej oraz dostępnych form wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy, uwarunkowana i zapewniona przez wiarygodne źródła informacji stanowi podstawę do opracowywania określonych strategii profilaktycznych i naprawczych a ostatecznie pozwala na ewaluację skuteczności przedsięwziętych działań. Głównymi źródłami danych statystycznych na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie są policyjne i sądowe statystyki. Odnoszą się one do zgłoszonych przypadków oraz postępowań, które zakończono w określonych sprawach. Dane Policji pochodzą z wdrażania tzw. procedury „Niebieskiej Karty”, wprowadzonej zarządzeniem Komendanta Głównego Policji w 1998 roku, a dotyczącej przemocy w rodzinie oraz jej sprawców i ofiar. W sferze pomocy społecznej również realizowana jest podobna procedura, której zastosowanie na mocy nowych zapisów ustawy o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie z czerwca 2010 roku staje się obligatoryjne w przypadku stwierdzenia występowania zjawiska przemocy domowej i rozciągnięte na pozostałe służby działające w omawianym zakresie (Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pracowników oświaty i służby zdrowia).

Zjawisko przemocy w rodzinie poddawane jest także coraz częściej naukowym badaniom. Zainteresowanie tym problemem widoczne jest również w badaniach społecznych, które zamawiane są często przez organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe. Wydając środki publiczne powinno mieć się na uwadze dobro wspólne i potrzeby wspólnoty samorządowej. Dążąc do uzyskania wyczerpujących, miarodajnych informacji na temat skali problemu, jego specyfiki a także dostępnych i oczekiwanych form wsparcia dla doznających i stosujących przemoc, można korzystać z zastanych materiałów badawczych, źródeł najlepiej o charakterze zarówno ilościowym, jak i jakościowym. Warto jednak przy współpracy z profesjonalnymi ośrodkami badania opinii publicznej czy jednostkami naukowymi prowadzić i uzyskiwać własne materiały badawcze, pozyskiwać nowe źródła które dostarczą poszukiwanych, niezbędnych informacji na drodze do tworzenia skutecznych strategii w zakresie polityki społecznej w obszarze przeciwdziałania i ograniczania przemocy domowej.

Cel operacyjny 1

4.4.1. Monitorowanie stanu problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie na terenie województwa łódzkiego.

Zadania:

1. Zbieranie i opracowywanie danych statystycznych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie głównie w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”, we współpracy z Komendą Wojewódzką Policji w Łodzi, przedstawicielami służb zobowiązanych ustawą do zakładania Niebieskiej Karty, ale także sądami okręgowymi i innymi instytucjami realizującymi zadania wynikające z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
2. Prowadzenie badań dotyczących pomiaru natężenia zjawiska przemocy domowej w obszarze województwa oraz monitorowanie postaw społecznych wobec problemu przemocy i agresji w środowisku lokalnym,
3. Przygotowywanie ekspertyz dotyczących problemu przemocy w rodzinie.

***Adresaci:** w szczególności samorzady gmin i powiatów, instytucje zainteresowane skalą zjawiska na terenie województwa*

***Realizatorzy:** jednostki organizacyjne samorządu województwa, Komenda Wojewódzka Policji w Łodzi, przedstawiciele służb zobowiązanych ustawą do zakładania Niebieskiej Karty, sądy okręgowe, ośrodki badania opinii społecznej, Instytut Psychiatrii i Neurologii a także inne podmioty.*

Wskaźniki:

- opracowania sporządzone na podstawie danych dotyczących skali zjawiska zebranych z obszaru województwa, w tym statystyka z zastosowania procedury „Niebieskiej Karty”,
- liczba badań społecznych przeprowadzonych na terenie województwa,
- liczba sporządzonych ekspertyz.

Cel operacyjny 2

4.4.2. Rozwój systemu informacji na temat działań podejmowanych na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej oraz możliwości uzyskania pomocy w obszarze województwa łódzkiego.

Zadania:

1. Gromadzenie danych na temat działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania i ograniczania przemocy domowej,
2. Badanie zasobów, potrzeb oraz skuteczności działań w obszarze przemocy w rodzinie,
3. Tworzenie i aktualizowanie baz informacyjnych dotyczących miejsc pomocy dla osób w sytuacji występowania przemocy domowej.

***Adresaci:** samorządy gmin i powiatów, podmioty zainteresowane dostępem do informacji publicznej związanej z działalnością instytucjonalną wobec zjawiska przemocy domowej na terenie województwa.*

***Realizatorzy:** jednostki organizacyjne samorządu województwa, jednostki samorządu powiatowego i gminnego, policja, Kuratorium Oświaty, sądy, izba lekarska, Kuria, organizacje pozarządowe, inne podmioty.*

Wskaźniki:

- katalog podejmowanych działań i dobrych praktyk,
- baza zasobów instytucjonalnych,
- katalog potrzeb,
- raporty ewaluacyjne,
- liczba baz informacyjnych, liczba wpisów w poszczególnych bazach i stopień ich aktualizacji.